

Μάθημα: Αρχαία Ελληνικά Ανθρωπιστικών Σπουδών

Τάξη: Γ΄ Λυκείου

Ημερομηνία: 19/01/2025

Καθηγητές: Λυκουρέντζου Τίνα

Όνοματεπώνυμο:

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια Β1, 1-4

Διτῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξήσιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. Ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζη τις ἄνω ριπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. Οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειούμενοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετάς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιῶντες μαθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες σύμφωνα με το περιεχόμενο του αποσπάσματος. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας παραθέτοντας το αντίστοιχο χωρίο του κειμένου.

1. Ο Αριστοτέλης συσχετίζει γλωσσικά τη λέξη *έθος* με τη λέξη *ηθική*.
2. Κατά τον Αριστοτέλη η ηθική ολοκλήρωση του ανθρώπου επιτυγχάνεται μέσω της διδασκαλίας.

A1.β. Να συνδέσετε κάθε στοιχείο της στήλης Α με τις φράσεις της στήλης Β που του αντιστοιχούν, γράφοντας μπροστά από τα γράμματα της στήλης Α τους αντίστοιχους αριθμούς της στήλης Β. Κανένα στοιχείο της στήλης Β δεν περισσεύει.

A	B
α) φύσει β) έξ έθους	1. ύστερον τας ενεργείας αποδίδομεν 2. έχοντες έχρησάμεθα 3. χρησάμενοι έσχομεν 4. τας αίσθήσεις έλάβομεν 5. ποιούντες μανθάνομεν 6. ενεργήσαντες πρότερον 7. δίκαιοι γινόμεθα 8. πρότερον τας δυνάμεις κομιζόμεθα

A1.γ. Να εντοπίσετε τους όρους του κειμένου στους οποίους αναφέρονται οι αντωνυμίες του αποσπάσματος: *αυτάς, όπερ*.

Μονάδες 10 (4+4+2)

B1.α. Λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα χωρία του αποσπάσματος να αναδείξετε τη σχέση που έχουν με τις ηθικές αρετές το «*έθος*» και η «*φύσις*»:

«ή δ' ήθική έξ έθους περιγίνεται», «Ουτ' άρα φύσει ούτε παρά φύσιν ... δέ διά τοϋ έθους», «ούτω δή και τά μέν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τά δέ σώφρονα σώφρονες, τά δ' άνδρεία άνδρείου».

B1.β. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε με χωρία από το κείμενο **τρία** βασικά εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της βασικής θέσης που διατυπώνεται στο απόσπασμα.

Μονάδες 10 (7+3)

B2. Ιδρυτής της κυνικής φιλοσοφίας υπήρξε ο Αντισθένης (455-360 π.Χ.), μαθητής των σοφιστών Γοργία, Ιππία και Πρόδικου, αλλά και του Σωκράτη. Αφού μελετήσετε το παρακάτω απόσπασμα, να συγκρίνετε την άποψη του Αντισθένη για την αρετή με την αντίστοιχη αριστοτελική.

Ο Αντισθένης δίδασκε στο γυμναστήριο του Κυνοσάργους, λίγο πιο πέρα από την πόλη, απ' όπου, καθώς πιστεύουν ορισμένοι, έχει λάβει κι ο Κυνισμός την ονομασία του. Απ' αυτόν ξεκίνησε και του Διογένη η απάθεια και του Κράτη η αυτοκυριαρχία και του Ζήνωνα η καρτερικότητα – κι αυτός θεμελίωσε τη θεωρία για την πολιτεία [...] Ο Αντισθένης ασπαζόταν επίσης τις ακόλουθες απόψεις. Υποστήριζε ότι την αρετή μπορεί κανείς να την διδαχθεί. Κι ότι οι ευγενείς άνθρωποι ταυτίζονται μ' εκείνους που έχουν αρετή. Η αρετή είναι από μόνη της ικανή να φέρει την ευτυχία και δε χρειάζεται τίποτα επί πλέον εκτός από δύναμη σαν αυτή του Σωκράτη. Ότι η αρετή συνίσταται σε πράξεις: ούτε από λόγια πολλά έχει ανάγκη ούτε από διδασκαλίες. Κι ότι ο σοφός έχει αυτάρκεια· όλα όσα έχουν οι άλλοι είναι δικά του. Η ασημότητα είναι κάτι καλό και ισότιμο με την προσπάθεια. Κι ότι ο σοφός δε θα ρυθμίζει τη συμπεριφορά του μέσα στην πολιτεία με βάση τους ισχύοντες νόμους αλλά με βάση το νόμο της αρετής.

(Αντισθένης, απόσπ. 32 και απόσπ. 160: Διογένης Λαέρτιος, Φιλοσόφων βίων καὶ δογμάτων συναγωγή, VI, 13- 15 και 10-13)

- * Διογένη... Κράτη: ονομαστοί κυνικοί φιλόσοφοι .
- * Ζήνωνα: ιδρυτής της στωικής φιλοσοφίας

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη:

1. Για την αγωγή του Αλέξανδρου ο Αριστοτέλης χρησιμοποίησε κατά κύριο λόγο τα ομηρικά έπη.
2. Όταν ο Αριστοτέλης επέστρεψε από τη Μακεδονία στην Αθήνα μετά το 335 π.Χ., συνέχισε να διδάσκει στην Ακαδημία.
3. Στο Α' βιβλίο των *Ἠθικῶν Νικομαχείων* ο Αριστοτέλης ασχολείται με τη φύση και το περιεχόμενο της *εὐδαιμονίας*.
4. Το *λόγον ἔχον* μέρος της ψυχής σχετίζεται με τις διανοητικές και ηθικές αρετές.
5. Από τα μέρη της ψυχής το *ἐπιθυμητικόν* σχετίζεται με τη διατροφή.

Μονάδες 10

B4. α) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της **Στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **Στήλης Β** (στη **Στήλη Β** περισσεύουν δύο λέξεις).

A	B
1. διανοητικής	α. τοκετός
2. δεῖται	β. συνεκτικός

3. ἔσχηκε	γ. παράκληση
4. παρεκκλῖνον	δ. δημιουργός
5. ἐνεργείας	ε. ομόνοια
6. τεχνῶν	στ. ἄδεια
	ζ. ἔνδεια
	η. ἐγκλιση

β) Για καθεμιά από τις ακόλουθες λέξεις να γράψετε μια ομόρριζη λέξη στη νέα ελληνική (απλή ή σύνθετη) με την κατάληξη που σας δίνεται:

ἐθίζετα: - **μο**

φύσει: - **τό**

γ) **ἀνάπαλιν:** να σχηματίσετε με το δεύτερο συνθετικό της λέξης 2 σύνθετες λέξεις στη νέα ελληνική.

Μονάδες 10(6+2+2)

Φιλοσοφοῦμεν γνησίως τε καὶ ἱκανῶς...